

Gaziantep University Journal of Educational Sciences
Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi
e-ISSN: 2667-5145

Çevrimiçi Öğretim Sürelerinde Motivasyon Faktörü
Motivation Factor in Online Teaching Processes

Nida BAYINDIR*

Article Info/Makale Bilgi

Received/Alındı: 30/08/2021

Accepted/Kabul edildi:25/11/2021

Anahtar kelimeler:

Çevrimiçi öğretim, motivasyon, odaklanma

Keywords:

Online teaching, motivation, focus

ÖZ

Zorunlu sebeplerden dolayı kullanılan çevrimiçi öğrenme ortamları ve araçları eğitim açısından önemli bir fırsat haline gelmiştir. Ancak yoğun dijital uyarılar öğrencilerin dikkatini dağıtmakta, derse odaklanmalarını zorlaştırmaktadır. Öğrencilerin motive edilmesi öğrenme öğretme sürecinin etkililiğini arttıran önemli bir öğedir. Araştırma, çevrimiçi öğretim sürecinde öğrencileri motive etme yollarını kapsamaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 2019-20 akademik yılı bahar döneminde sınıf eğitimi son sınıf 8 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırma verileri çevrimiçi ortamda yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adayları çevrimiçi öğretimde temel motivasyon faktörü olarak ders süresini görmekte, kurulan akademik iletişimin motivasyon süresini arttırdığını düşünmekte ve dijital öğretim uygulamalarının motivasyonu sağlamada önemli katkılarına inanmaktadırlar. Bu kapsamda, çevrimiçi derslerin süresinin kısa tutulması, derste öğretmen öğrenci iletişimin aktif olarak sağlanması ve ders içeriğine uygun dijital öğretim araç ve modüllerinin kullanım okuryazarlığının verilmesi önerilmektedir.

ABSTRACT

Online learning environments and tools that have been used for compulsory reasons have become a significant learning opportunity for education. However, the intensive digital stimuli distract students and make it harder for them to focus on the lesson. Therefore, motivating a student is an essential element that increases the effectiveness of the learning and teaching process. The research covers ways to motivate students during the online learning process. The study was conducted using the case study, which is one of the purposeful sampling types. In the spring 2019-20 academic year, the research consisted of the senior class, volunteer and eight pre-service teachers. The research data were collected online with a semi-structured interview form. According to the research results, pre-service teachers see study time as the main motivating factor in online education. In addition, they feel that academic communication has increased the motivation period, and they believe that digital education practices have significant contributions to motivating them. In this sense, it is suggested that the duration of online courses should be kept shorter, the communication of teachers and students should be actively engaged in the course, and the literacy of digital teaching tools and modules appropriate to the course content should be ensured.

* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, nida.bayindir@ogu.edu.tr,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8329-358X>

Giriş

Dijital çağa geçişle birlikte değişen ve gelişen teknolojiler insanların bilgiye erişim biçimlerini değiştirmektedir. Bu teknolojilerinin gelişmesi ile çevrimiçi öğrenme daha ulaşılabilir ve kullanılabilir hale gelmiştir. Çevrimiçi öğrenme ve öğretme yaklaşımlarında, iletişim temelli etkinliklerin düzenlenmesi, yürütülmesi ve değerlendirilmesi zaman ve mekândan bağımsız olarak yapılmaktadır. Dijital öğrenme/öğretme araçları; öğrencinin, öğrenmesini destekleyen eğitimsel içeriklerle etkileşmesini sağlayan teknolojik öğretim araçlarıdır (Bozkurt, 2017:24, Sarıtaş ve Barutçu, 2020:8, Parlak, 2017:1742, Özdoğan ve Berkant, 2020:14, Ünlü, 2019:167, Yamamoto ve Altun, 2020:26).

Çevrimiçi öğrenme kısmi olarak fırsat eşitliğini sağlayan, hayat boyu öğrenmeyi destekleyen, çağın gereklerine göre eğitim teknolojilerinden olabildiğince yararlanılmasını sağlayan bir öğrenme disiplini (Cabı,2016: 95). Dijital öğrenmeyi daha çok tercih eden öğrenciler için çevrimiçi öğrenme ortamları daha yararlı olabilmektedir. Ancak çevrimiçi öğrenme öğretme ortamlarının bazı öğrencilerde, süreye bağlı olarak, akademik başarıyı düşürdüğü ve motivasyonu azaldığına ilişkin araştırmalarda bulunmaktadır. Bu araştırmalarda, motivasyonun akademik başarı üzerindeki etkisi, motivasyona yönelik ölçek çalışmaları, derse karşı tutumlar, okul tükenmişliği, öznel iyi oluş, zaman yönetimi gibi alt başlıklar dikkati çekmektedir (Aypay ve Eryılmaz, 2011, Bozanoğlu, 2004, Cabı, 2016, Çelen vd, 2011, Ergün ve Usluel, 2015, Eryılmaz, 2013, Eryılmaz ve Dereli, 2011, Sürücü ve Ünal, 2018, Yılmaz ve Huyugüzel, 2007). Tüm bu çalışmalarda ön plana çıkan ise öğretmen ile öğrencinin beklentilerinin örtüşmesi, etkili ve katılımlı bir ders işleme ve kişilik özellikleri olmuştur.

Zorunlu nedenlerden dolayı acil uzaktan eğitim olarak öğrenme sürecine dâhil edilen çevrimiçi öğretim öğrenmelere dijital çözümler üretebilmektedir. Öğrenciler yaşam boyu öğrenme çerçevesinde evlerinden derslere ilişkin kuramsal bilgilere rahatça ulaşabilmekte ve mevcut ihtiyaçlarına uygun öğrenmeler gerçekleştirebilmektedirler (Bozkurt, 2020:3, Özkök, 2009, Varol ve Türel, 2003).

Teknolojik araçların en büyük yararı bilgi işlem araçlarına erişim, e-öğrenme okuryazarlığı kazandırma ve bireysel/grupsal öğrenme sürekliliği sağlamasıdır. Ancak çevrimiçi öğrenme ortamları, öğrenenler için daha çok çaba, yönlendirme, öz yönelim ve motivasyon kontrolünü gerektirmektedir (Yurdagül ve Sırakaya, 2013:394). Bu ortamlar, eğitimin devamlılığı için sınıfı ve geleneksel öğrenmeyi dijital dünyaya taşıyan etkileşim ortamlarıdır. Maliyetinin düşüklüğü, iletişim kolaylıkları, akademik destek, teknoloji okuryazarlığı kazanma vb. sağladıkları pek çok imkânın yanı sıra dijital yorgunluk veya motivasyon eksikliği gibi sorunlara da neden olabilmektedir (Horzum vd, 2017:63, Yıldız, 2020:181).

Motivasyon, akademik başarıyı ve kaliteyi etkileyen önemli bir etkidir. Kelime anlamı

itibariyle bireyi istendik davranışa yönlendiren istek ve eğilimdir. Genel olarak dışarıdan ve içeriden gelen uyarıcılarla artan istek durumu motivasyon olarak nitelendirilir. Eğitimde motivasyona ilişkin yapılan araştırmalarda, kaygılar ve motivasyon eksikliği akademik başarıyı yakından etkilemektedir. Akademik motivasyon kaynaklı sorunların belirlenmesi, giderilmesi öğrenci başarısını arttırmada etkili bir öge ve başarının yordanmasında önemli bir faktördür (Bayraktar, 2015:1090).

Motivasyonun öğrenme üzerindeki etkisi bilinmesine rağmen öğretimde nasıl kullanılacağına dair yaş ve sınıf seviyelerini kapsayan az sayıda araştırma bulunmaktadır. Bunun nedeni doğrudan veya dolaylı olarak ölçülemeyen bir faktör olan motivasyonun pek çok değişkene bağlı olmasıdır. Motivasyonla ilgili en önemli özelliklerden biri de bireysel olmasıdır yani bireyden bireye farklılık göstermesidir (Dede, 2003:175).

Bir öğrenme öğretme yaşantısında öğretimi yönetirken öğrenci motivasyonunu aktif tutacak şekilde durumlar yaratılması, meraklarının canlı tutulması, renkli ve bol uyaranlı bir ders planlanması, zengin içerik ve farklı yöntem tekniklerin kullanılması öğrencinin öğrenme isteğini artıracak ve öğrenme sürecine katılımını sağlayacaktır. Motivasyon, öğrencinin harekete geçmesi ve sınıf içi etkinliklerde olabildiğince çaba ve azim gösterme eğilimidir. Öğrenci başarısının ve motivasyonunun yüksek olması çevrimiçi öğretimin temel amaçlarındandır (Karataş, vd, 2016:1822).

Ancak çevrimiçi öğretimin uzun sürmesi ve iletişimin bazen tek yönlü olması öğrenci beklenti seviyesinin düşmesine neden olabilmektedir (İbicioğlu ve Antalyalı, 2005:327). Yüz yüze olmayan ortamlarda öğrencilerin öğrenme tepkileri, fiziksel gösterimleri, duyguları sembol ve kelimelerle ifade edilmektedir. Bu ortamlar öğrenciler arasında topluluk hissinin ve gerçeklik hissi kaybı ile bağlanmışlık duygusunun zayıflamasına neden olabilmektedir (İlğaz, 2009:28 Özellikle topluluk hissinin oluşmaması, öğrencinin derse motive olamamasına, yeterli geri dönüt verememesine, tek yönlü iletişim ve etkileşim kurmamasına neden olabilmektedir (Bilgiç,2015:31). Bu hisle öğrencilerin, çevrimiçi öğretimde kendilerini yalnız hissedip öğrenme sorumluluklarını yeterince yerine getirememelerinden dolayı da derse katılma gibi sorunlarla sıklıkla karşılaşmaktadır. Bu sorunların temel nedenlerinden biri olan dışsal motivasyon öğrenme için önemli bir faktördür. Motive olmuş veya edilmiş bir çevrimiçi öğrenen, öğrenmek için çaba harcayacak, öğrenme topluluğunun birikiminden yararlanacak, ders katılımları ile yeterince etkileşecektir. Öğrencinin motive olması ve motivasyonunun canlı kalması öğretmenler için üzerinde önemle durulması gereken bir konu olmaktadır. (Dinçer ve Doğanay, 2016:1134, Uçar,2016: 38).

Çevrimiçi öğretimde içsel motivasyonun sağlanması ve sürdürülmesi öğrencinin öğrenme davranışlarındaki öz düzenlemeyle de yakından ilişkilidir. Metabilizasyon stratejilerini içeren öz düzenleme, öğrencinin kendi kendini motive etmesi, sınıf içi akademik görevlerinde çaba göstermesi, azim ve isteğin yönetimi ve kontrolü gibi bileşenleri içermektedir (Çiltaş, 2011:3, Ergül, 2017:84, Uçar, 2019).

Öğrencinin isteyerek, katılarak, sabrederek sürdürdüğü çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu öğretmen ve öğrencinin her zaman aktif olarak teşvik edildiği ve desteklendiği bir e-öğrenme ortamına dönüşebilmektedir. Öğretimsel açıdan e-öğrenmelerdeki hazırbulunuşluk ve motivasyon yönetimi bilgi, beceri ve duyuşsal özelliklerin en etkili şekilde kullanılarak e-öğrenme içeriklerine, dijital öğretim materyallerine ve çoklu ortam araçlarına uyum sağlamayı destekleyecektir (Akyüz, 2020, 2, Yakar ve Yakar, 2020:1, Demir, vd, 2021:146).

Araştırma, pandemi gibi olağan üstü durumlarda kullanılagelen çevrimiçi öğretim sürecindeki motivasyon faktörlerini kapsamaktadır. Araştırmanın amacı; sınıf öğretmeni adaylarının çevrimiçi derste motive olma/etme yollarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırma, pandemi nedeniyle çevrimiçi sürdürülen öğretim yaşantılarının, zamandan ve mekândan bağımsız olması, teknolojik yetersizlikler, duyuşsal eksiklikler, iletişim problemleri, ortam yetersizliği, derse aktif katılamama, altyapı ve teknik beceri bilgisi gibi pek çok değişken nedeniyle öğrenci ve öğretmen motivasyonunun gereğinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının çevrimiçi öğrenme sürecinde motivasyon sürecine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bir durum çalışmasıdır. Bu durum ayrıntılı olarak bilmediğimiz ve sonuçlarını tam olarak kavrayamadığımız olguları incelemektedir. İncelemede bireylerin yaşadığı deneyimleri ele almakta ve bu deneyimlerin bireylerce ne anlama geldiği üzerine odaklanmaktadır (Ekiz, 2003, Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme türlerinden kolay ulaşılabilirlik örnekleme tekniği kapsamında tipik durum örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Tipik durum örnekleme, çok sayıdaki benzeri arasından genel olarak incelenen olay veya olguyu açıklayabilecek düzeyde bilgi içeren ve evreni temsil yeteneği olan ve temel özellikleri bakımından evrenden farklılaşmayan durumları ifade etmek için kullanılmaktadır (Baltacı, 2018:251).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Araştırma kapsamında oluşturulan görüşme formlarında paydaşların pandemi dönemindeki çevrimiçi eğitime ilişkin görüşlerini incelemeye yönelik olarak toplam iki soru hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme formları araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmış ve sonrasında alanında uzman bir öğretim üyesi tarafından yapı, kapsam ve dil geçerliği açısından incelenmiştir. Öğretim üyesi tarafından yapılan revizyon sonrasında, alanına hakim olduğu ve sorulara ayrıntılı cevaplar

verebileceği düşünölen sınıf eğitiminde öğrenim gören ve öğretmenlik uygulaması dersini alan 8 öğretmen adayı araştırma ya gönüllük esasına göre uygulanmıştır. Katılımcılar gizlilik esasına dayalı olarak A1, A8... şeklinde kodlanmış ve görüşlerindeki ifadelerinden bir kısmı bulguları destekleyecek şekilde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında araştırmanın amacına uygun sorular seçilmiştir. İlgili sorular uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen hem nicel olarak verilmiş hem de içerik analizi yapılarak betimlenmiştir. Önceden belirlenen temalara göre özetlenerek yorumlanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde üzerinde görüş birliğine varılamayan ifadeler tekrar gözden geçirilmiştir. Belirlenen alt temalara ilişkin görüşler için de farklı bir uzman görüşüne başvurulmuştur. Tema ve kategorilerde yer alan sorunların anlaşılabilirliği için katılımcı görüşlerinden örnek ifadelere yer verilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniğı kullanılmıştır. Bu teknikte veriler önce kavramsallaştırılmış, sonra kendi içinde organize edilmiş ve verileri açıklayan temalar saptanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından görüşmeler esnasında yazılmıştır. Veriler katılımcıların onayına sunulmuş ve teyit ettirilmiştir. Son olarak bulgular yorumlanarak anlaşılabilirliği kolaylaştırmak için frekans ve yüzde tabloları halinde sunulmuştur.

Bulgular

Aşağıda öğretmen adaylarının çevrimiçi motivasyonun nasıl olması gerektiğı ve kullanılması düşünölen dijital öğretim uygulamalarına ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

Öğretmen adaylarına göre; çevrimiçi motivasyon faktörleri, dersin süresi, kesintisiz iletişim, ders içeriğı, öğretim yöntem ve teknikleri materyal ve kaynaklar, sınıf yönetimi, ölçme ve değerlendirme olarak belirlenmiştir. Buna göre, adaylarına göre çevrimiçi öğretim yaşantılarında en önemli motivasyon faktörü dersin süresidir. Bunu sırasıyla, kesintisiz iletişim, ders içeriğı ve öğretim teknikleri, sınıf yönetimi ve değerlendirme etkinlikleri izlemektedir. Aşağıda öğretmen adayı görüşlerinden örnek ifadelere yer verilmiştir.

A2- Motive olabilmek için ön koşulun “dikkat” olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin dikkatini derse çekebilmek için onların hayatında olan, yaptığı aktiviteler, izledikleri/izlemesi gerektikleri diziler, filmler, belgeseller, hobileri, okuduğı/okuması gereken kitaplar hakkında konuşurdum. (Sınıf yönetimi)

A8- Uzaktan eğitimde en önemli husus öğrencinin dikkatini üzerimizde tutmaktır. Bunu da hazırladığımız, içeriğimizle sağlarız. Ders anlatıldıktan sonra mutlaka konu ile ilgili pekiştirici bir etkinlik yapılmalıdır. Bu etkinliğin yapılacağı ders öncesinde söylenerek

öğrencilerin morallerini yükseltebiliriz. Ders sonunda ise mutlaka öğrencilere konu ile ilgili sorular sorarak konuyu anlayıp anlamadıklarını tespit etmeliyiz. (ders içeriği)

A3- Öğrenci motivasyonunu sağlamak için giriş etkinlikleri oldukça önemlidir. Çevrimiçi eğitimde ben genel olarak işlenecek konuyla ilgili şarkı veya bir video kullanıyorum. Öğrencilere düz anlatımla konu anlatmak yerine içinde bulunduğumuz dijital çağın nimetlerinden yararlanarak görsel destekli öğretimler yapmak bu konuda oldukça önemlidir. (öğretim yöntem ve teknikleri)

A4- Online eğitimde ders süresine kesinlikle dikkat edilmelidir. Dersler maksimum 40 dakikayı geçmemeli diye düşünüyorum. Çünkü gün boyunca bir odada bilgisayar ekranına bakmak hem çok yorucu hem de sağlığa zararlıdır. Dersin işlenişinde ise öğretmen merkezli olması işi daha da zorlaştırıyor çünkü öğretmen dersi anlatınca bir yerden sonra öğrenciler sıkılıp dikkatini başka yere veriyor ya da uyumayı tercih ediyor. Bu nedenle çevrimiçi eğitimde en azından her hafta birkaç farklı öğrenci kamera açıp sınıf ortamı hissi yaşatsa hiç fena olmaz diye düşünüyorum. (Süre)

A7-Ders girişinde öğrencinin dikkatini ilgisini çekebileceği bir konu ile çekerim. Öğrencinin eğitim ortamını değiştirmesi istenebilir. Örneğin hayatın kendisini anlatan Hayat Bilgisi dersini bahçede, balkonda girmelerini isteyebiliriz. Dersi daha eğlenceli hale getirecek etkinlikler tasarlayabiliriz. Teknolojiden faydalanabiliriz (materyal ve kaynaklar)

A5- Öğrencilerin motivasyonunu ufak değişkenler dahi önemli ölçüde etkiliyor. Öğretmenin yüz ifadeleri, enerjisi genel olarak etkili iletişim becerilerine sahip olması öğrencilerin ilgisini çekmede ilk ve etkisi yadsınamayacak bir etmendir. Derse giriş aşamasında, öğrencilerin ders sonuna kadar merakını canlı tutacak bir anlatım yapılmalıdır. (iletişim)

A1- Öğrencilere sorular sorarak onların derse aktif katılımlarını sağlamaya çalışırım. Konu anlatımını uzun olmamasına dikkat ederim öğrencilerin dikkati çok hızlı dağıldığı için konunun bütünlüğünü bozmayacak şekilde araya etkinlik alabilirim. Bu etkinlikler sırasında öğrencilerin öğrenme eksikliklerini de gözlemlemiş olurum. (ölçme ve değerlendirme)

Öğretmen adaylarına göre çevrimiçi motivasyon araçlarının nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşleri, dersin içeriğini zenginleştirici dijital öğretim araçlarından yararlanma ve ders içeriği dışı dijital öğretim araçlarından yararlanma olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarına göre çevrimiçi öğretim yaşantılarını en çok motive eden dijital öğretim uygulamaları ders içeriğini zenginleştiren araçlardır. Bunu ders içeriği dışı kullanılan dijital öğretim araçları izlemektedir. Aşağıda öğretmen adayı görüşlerinden örnek ifadeler yer verilmiştir.

A3- Youtube uygulamasından öğrencilerin dikkatini çekecek konuyla ilgili video ve şarkı bulunabilir. Canva uygulamasının yardımıyla görselliği yüksek ve daha ilgi çekici slaytlar hazırlanabilir. Learningapps uygulamasıyla çevrimiçi oyun hazırlanabilir. Bu uygulamada birçok farklı türde oyun vardır ve bunları dersin içeriğine uygun bir hale getirmek oldukça kolaydır. Wordwall uygulamasında da birçok ders etkinliği yer almaktadır.

Bu uygulama sayesinde de çevrimiçi etkinlikler kolayca hazırlanabilir. (ders içeriği kapsamında)

A7- Eğitim için kullanılacak birçok program bulunmakta, bunları derse dâhil edebiliriz. (Kahoot, Gartic, Padlet, Canva, StoryJumper, Bubbl...) çevrimiçi oynanabilecek çeşitli oyunlar bulunmakta. Ders aralarında oynanabilir. (ders içeriği dışında)

A8- Bu seneki deneyimlerime baktığım zaman bir dersimizde öğretmen derste öğrenmesi gerekenleri bilgileri verdikten sonra YouTube uygulamasında pekişmesi için konuyla ilgili videolar ve animasyonlar izletiyordu. Ders o şekilde işlendiğinde katılımı fazla olduğunu gördüm. Bu nedenle YouTube öğretimde yardımcı bir uygulama olduğunu düşünüyorum. Ayrıca ders dışında ise TRT Bil Bakalım, Kelimelik, Playok gibi oyun uygulamaları da öğretim için işlev görebilir niteliktedir. (ders içeriği kapsamında)

A4- Motivasyonu sağlamak adına öğrencilerin seveceği türde müzikler açılarak derse giriş yapılabilir. Uyku halinde olan öğrencilerin uykusu açılmış olacaktır ve derste daha enerjik olacaklardır. Konu ile ilgili etkinlikler yaptırmak için wordwall adlı uygulama sitesini kullanmaktayım. Bu sitede öğrencilerin hem eğlenmesini hem de bilgilenmesini sağlayan uygulamalar var. Bu şekilde motivasyonlarını arttırmak gayet mümkündür. (ders içeriği kapsamında)

A1- Ben enerjim tükendiğinde, yorulduğumda, motive olmak için o an neyi yapmak istiyorsam onu yapıyorum. Resim çizmek, toprakla bitkilerle uğraşmak, müzik dinlemek, içimdekileri kağıda dökmek, açık havada yürüyüş yapmak, yoga ve spor yapmak ya da hiçbir şey yapmadan kendimle kalmak. En zoru aslında bu son söylediğim (ders içeriği dışında)

A2- Online eğitimde kullandığım uygulamalar, Google classroom, wordwall, learning apps, quizziz gibi uygulamalardır. Bunun dışında youtubeda izletilecek dersin konusuyla ilgili video ve şarkıları da uygun görmekteyim. (ders içeriği kapsamında)

A6- Vyon uygulamasından kazanıma uygun iki boyutlu animasyon videoları hazırlamak öğrencilerin ilgisini çekiyor. Cram uygulaması ile de ilgi çekici oyunlar hazırlanabiliyor. Microsoft uygulamaları ile de kazanıma uygun çeşitli etkinlikler hazırlanabiliyor. Örneğin ilgili görsellerle hazırlanmış hikâyeler pdf üzerinden sunulabiliyor. (ders içeriği kapsamında)

A5- Evde hazırladığımız materyallerimizi bu süreçte derslerimizde verimli kullanamıyoruz. Buna alternatif olarak web araçlarında güzel etkinlikler hazırlayarak öğrencilerin daha aktif derse katılımını sağlayabiliriz. Bunlar: Wordwall, Canva, Goformotive, Storyjumper, Quizizz, Baamboozle, Classroomscreen, Learningapps, Educandy, Maps3d gibi uygulamalar var. Bu uygulamalar ile dersi tekrar, konuyu pekiştirmek hem de dersin sonunda değerlendirme yapmak için etkinlikler yapılabilir. (ders içeriği kapsamında)

A8- Web2 araçları bu konuda bize geniş olanaklar sağlıyor. Bu araçlardan Educandy, Learningapps, Quizizz, Kahoot, Baamboozle, Scratch, Wordwall, Mindmup, Storyboardthat, Quizlet, Animatron dersleri eğlenceli hale getirirken aynı zamanda oldukça öğretici içerikler hazırlamak için bize imkân sunuyor. (ders içeriği kapsamında)

Tartışma ve Sonuç

Sınıf öğretmeni adaylarının çevrimiçi öğrenme/öğretme yaşantılarında motivasyon faktörlerinin belirlemeye yönelik araştırma sonuçlarına göre; çevrimiçi öğretim yaşantılarında en önemli motivasyon faktörü dersin süresidir. Uzaktan eğitimle azalan öğretmen öğrenci iletişimi ve tam olarak işletilemeyen sınıf yönetim kuralları öğretim yaşantılarının istenen

düzye de gerçekteşmesini engelledebilmektedir. Ders süresinin kısa olması süreç kaynaklı sorunların en pratik ve mekanik çözümler yolu olmaktadır. Diğer motivasyonları ise kesintisiz iletişim, ders içeriği ve öğretim teknikleri, sınıf yönetimi ve değerlendirme etkinlikleridir. Ne yazık ki uzaktan eğitimle ders alan bir öğrencinin beklenti seviyesinin yüz yüze eğitime göre düşük olması, kişisel beklentinin başarı seviyesi ile ilgili olması öğrencilerin motive olması için ders içerisine ilgi duymalarını, açık iletişim kurmalarına, öğretim tekniklerine katılmalarına, disiplinli bir sınıf yönetimine uyum sağlamalarına ve ölçme değerlendirmenin adil bir şekilde gerçekleşmesine ihtiyaçları olabilmektedir.

Öğretmen adaylarına göre çevrimiçi motivasyon araçları ise ders içeriğini zenginleştiren dijital öğretim (Google classroom, Quizizz, Kahoot vb) uygulamalarıdır. Bunu ders içeriği dışı kullanılan dijital öğretim araçları izlemektedir. Motivasyonun eğitimde önemsenmesinin nedeni başarı ile yakın ilişkisidir. Öğrenciler motive olduklarında daha etkili ve kalıcı olarak öğrenebilmektedirler. Motivasyona ilişkin yapılan araştırmalarda (Akbaba, 2006, Ergül, 2006, Yurdagül ve Sırakaya, 2013, Çetin ve Mahiroğlu, 2008, Dede ve Yaman, 2008, Eryılmaz ve Ercan, 2014) bireylerin öğrenme sürecinde daha bağımsız bir yaklaşım sergilemeleri, öğrenen kontrollü ve öz güdümlü düşünmeyi öğrendikleri, iletişim araçlarını daha çok ve sık kullandıklarına işaret edilmektedir.

Pandemi ile birlikte acil uzaktan öğretim kapsamında yapılan araştırmalara göre eğitime uzaktan da olsa ulaşma kolaylığı sağladığı, esnek ve pratik olması, mevcut eğitim dışında kalan bireylere asenkron ders izleme olanağı sunması, öğrencilerin dersten geri kalmaması, ev ortamı sunması sıralanabilir (Koç, 2020, Alpaslan, 2020, Koçyiğit ve Uşun, 2020, Fidan, 2020, Yolcu, 2020).

Konu ile ilgili olarak yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde, alanyazından elde edilen bulgular ile bu araştırmadan elde edilen sonuçların çevrimiçi öğretimsel beklentilerle tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Yapılan araştırmada uzaktan eğitimin sıklıkla ifade edilen dezavantajları ise, motivasyon kaybı, internet ve bilgisayar eksikliği, fırsat eşitsizliği, etkileşim yetersizliği, teknik olarak yaşanan problemler ve sosyalleşme eksikliğidir.

Araştırma bulguları ile örtüşen bu sonuçlarda genel itibarı ile bireylerin çevrimçi motivasyon faktörü olarak dikkatin çekilmesi ve sürmesi için zaman ile kurulan iletişiminin büyük bir önemi bulunmaktadır. Adayların buna bağlı olarak dijital öğrenme araçlarını bilmeleri ve kullanmaları bu araçların öğrenme öğretme sürecini motive eden öğretim araçları olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Öğretmen adaylarının çevrimiçi motivasyon düzeylerini yükseltmenin önemli bir yolu dersin süresine bağlı olarak kurulan akademik iletişimdir. Bu nedenle adayın, kuruma ilişkin aidiyeti, derse ve içeriğe ilişkin merak duygusu motivasyonu sağlayan etkenlerin başında gelmektedir.

Bu nedenle çevrimiçi ortamın zenginleştirilmiş sınıf içi etkinlikleri ile daha ilgi çekici hale getirilmesi motivasyon düzeylerinin artmasına neden olacaktır. Bu kapsamda, öğretmen adaylarının akademik motivasyonlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, çevrimiçi öğretimde karşılaştıkları motivasyon ile ilgili sorunların tespit edilmesi, çevrimiçi ders sürelerinin gözden geçirilmesi, çevrimiçi iletişimin geliştirilmesi, dijital öğretim araçlarının kullanımına ilişkin eğitimler verilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

Akbaba S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Kazım Karabekir Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

- Dergisi*, 13, 343-361.
- Akyüz, H. İ., & Numanoğlu, G. (2020). Üniversite öğrencilerinin e-öğrenme ortamlarına ilişkin hazırbulunuşluk ve beklentileri (Kastamonu üniversitesi örneği). *Online Journal Of Mathematics, Science And Technology Education (OJOMSTE)*, 1(1), 1-16
- Alpaslan, M. (2020). Öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 126-147.
- Aypay, A., & Eryılmaz, A. (2011). Lise öğrencilerinin derse katılmaya motive olmaları ile okul tükenmişliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(21), 26-44.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *BEÜ SBE Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bayraktar, H. H. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 10(3), 1079-1100
- Bilgiç, H. G., & Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. *AUAD*, 1(3), 26-50.
- Bozanoğlu, İ. (2004). Akademik güdülenme ölçeği: geliştirmesi, geçerliği, güvenilirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 83-98.
- Bozkurt, A. (2017). Açık ve uzaktan öğrenme kapsamında dijital bölünme. açık ve uzaktan öğrenmede bireysel farklılıklar (S. 23-46). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik imge ve algıları: bir metafor analizi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-23.
- Cabı, E. (2016). Uzaktan eğitimde e-değerlendirme üzerine öğrenci algıları. *Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi*, 6(1), 94-101.
- Çelen, K. F., Çelik, A. & Seferoğlu, S. S. (2011). Yükseköğretimde çevrimiçi öğrenme: sistemde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, *Journal Of European Education*, 1(1), 25-34.
- Çetin, Ü., &ve Mahiroğlu, A. (2008). ARCS motivasyon modeli uyarınca tasarlanmış eğitim yazılımının öğrencilerin akademik başarısına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 101-112.
- Çiltaş, A. (2011). Eğitimde öz-düzenleme öğretiminin önemi üzerine bir çalışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 1-11.
- Dede, Y. (2003). Arcs motivasyon modeli'nin öğrencilerin matematiğe yönelik motivasyonlarına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 173-182.
- Dede, Y., & Yaman, S. (2008). Fen öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen Ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 19-37.
- Demir Öztürk, S., & Eren, E. (2021). Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 5(2), 144-163.
- Diñcer, S., & Doğanay, A. (2016). Öğretim materyali'ne ilişkin motivasyon ölçeği (ÖMMÖ)

- Türkçe uyarlama çalışması. *İlköğretim Online*, 15(4), 1131-1148.
- Ekiz, D. (2003). Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergül, H. (2006). Çevrimiçi eğitimde akademik başarıyı etkileyen güdülenme Yapıları. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology*, 5(1), 124-128.
- Ergün, E., & Usluer, K. Y. (2015). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenci bağlılık ölçeği'nin türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama Dergisi*, 5(1), 20-33.
- Eryılmaz, A. (2013). Okulda motivasyon ve amotivasyon: "Derse katılmada öğretmenden beklentiler ölçeği'nin" geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 1-18.
- Eryılmaz, A., & Dereli, E. (2011). Derse katılmama durumundaki zaman yönelimi ölçeğinin psikometrik özellikleri. *İlköğretim Online*, 10(3):1178-1190.
- Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2014). Ergenler için ders çalışmaya motive olma ölçeğinin geliştirilmesi. *Başkent University Journal Of Education*, 1(1), 34-40.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Gömlüksiz, M. N., & Serhatlıoğlu, (2013). Öğretmen adaylarının akademik motivasyon düzeylerine ilişkin görüşleri, *TSA* 7(13), 99-127.
- Horzum, M. B., Demir-Kaynak, Z., & Canan-Güngören, Ö. (2017). Çevrimiçi öğrenmede öğrenci engelleri ölçeği'nin türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *AUAD*, 3(2), 61-84.
- Ilgaz, H., & Aşkar, P. (2009). Çevrimiçi uzaktan eğitim ortamında topluluk hissi ölçeği geliştirme çalışması. *Turkish Journal Of Computer And Mathematics Education*, 1(1), 27-34.
- İbicioğlu, H., & Antalya L. Ö. (2005). Uzaktan eğitimin başarısında imkan, algı, motivasyon ve etkileşim faktörlerinin etkileri: karşılaştırmalı bir uygulama. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 325-338.
- Karataş, K., Ardiç, T., & Kaya, İ. (2016). Arcs motivasyon modeli'ne dayalı öğretim ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(4), 1821-1838.
- Koç, E. (2020). An evaluation of distance learning in higher education through the eyes of course instructors. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-39.
- Koçyiğit, A., & Uşun, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları (Burdur ili örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.
- Nayir, Y. Ö., & Tekmen, B., (2017). Öğretmen adaylarının gözüyle öğrenme ortamlarının akademik motivasyon ve problem çözme becerisine katkısının incelenmesi. *Başkent Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 122-135.
- Özbaş, D. Cevahir, H., & Özdemir, M. (2018). Çevrimiçi öğrenme motivasyon ölçeği'nin türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 352-368.
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, G. H., (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi, *Milli Eğitim*, 49(1), 13-43.
- Özkök, A. (2009). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında disiplinlerarası yaklaşım. Akademik Bilişim XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 11-13 Şubat 2009 Harran

- Üniversitesi, Şanlıurfa, 477-480.
- Parlak, B. (2017). Dijital çağda eğitim: olanaklar ve uygulamalar üzerine bir analiz. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(15), 1741-1759.
- Sakal, M. (2017). Çevrimiçi öğrenmede öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin demografik özelliklerine göre incelenmesi, *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 18(39), 81-102.
- Sarıtaş, E., & Barutçu, S. (2020). Öğretimde dijital dönüşüm ve öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluluğu: pandemi döneminde pamukkale üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma, *İnternet Uygulamaları Ve Yönetimi Dergisi*, 11(1), 5-22.
- Sürücü A., & Ünal, A. (2018). Öğrenci motivasyonunu artıran ve azaltan öğretmen davranışlarının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 253-295.
- Tunga, Y., & İnceoğlu, M. M. (2016). E-Öğrenme Ortamlarında Oyunlaştırma Yaklaşımı Kullanımının Öğrenenlerin Motivasyon, Durumlarına Katkısının İncelenmesi. 10. International Computer And Instructional Technologies Symposium (ICITS). 16-18 Mayıs, Rize, 618-623.
- Uçar, H. (2019). Çevrimiçi eğitimde motivasyon. *AUAD*, 5(2), 107-113.
- Uçar, H., & Kumtepe, A. (2016). Uzaktan eğitimde arcs-v motivasyon tasarımı modelinin kullanımı. *AUAD*, 2(4), 37-54.
- Ünlü, M. (2019). Dijital çağda e-öğrenme ortamlarının kalitesini artırmaya yönelik gerçekleştirilen uluslararası çalışmalar. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 165-182.
- Varol, A., & Türel K. Y. (2003). Çevrimiçi uzaktan eğitimde iletişim modülü. *TOJET*, 2(1), 34-42.
- Yamamoto, T. G., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Yakar, L., & Yakar, Y. Z. (2020). Eğitim fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının incelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 1-21
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, E. (2020). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında uzaktan eğitim öğrencilerinin topluluk hissine etki eden faktörlerin incelenmesi. *Eğitim Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 180-205.
- Yılmaz, H., & Huyugüzel-Çavuş, P. (2007). Fen öğrenimine yönelik motivasyon ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 6(3), 430-440.
- Yolcu, H. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237-250.
- Yurdugül, H., & Sırakaya, A. D. (2013). Çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluluk ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim Ve Bilim*, 38(169), 391-406.

Extended Abstract

Introduction

Due to compelling reasons, online teaching, which is included in the learning process in the form of emergency distance education, can produce digital solutions to learning. Within the lifelong learning framework, students can easily access theoretical information about the courses from their homes and learn following their current needs. However, the fact that online teaching takes a long time and communication is sometimes one-way can cause a decrease in the level of student expectations. In non-face-to-face education settings, students' learning reactions, physical representations, and emotions are expressed with symbols and words. These settings can weaken the sense of community and sense of reality, and the sense of connectedness among students (Ilgaz, 2009:28). In particular, the lack of a sense of community may cause the student not to be motivated to the lesson, not be able to give good feedback, and not establish one-way communication and interaction. This study covers motivational factors in the online teaching process, used in extraordinary situations such as pandemics. The purpose of the study is to determine the views of pre-service primary school teachers about being motivated or ways to motivate in an online lesson.

Method

This study is a case study that aims to reveal views on the motivation process of pre-service primary school teachers in the online learning process. The study group of the research was determined using typical case sampling. The data of the study were collected by semi-structured interview forms developed by the researchers and consisting of open-ended questions. Within the scope of the research, a total of two questions were prepared in the interview forms to examine the stakeholders' views on online education during the pandemic period. The data obtained were described both quantitatively and by making content analysis. It was summarized and interpreted according to predetermined themes. In the analysis of the data, the statements on which no consensus could be reached were revised. A different expert's opinion was sought for views on the sub-themes determined.

Results

According to pre-service teachers, online motivation factors were determined as course duration, uninterrupted communication, course content, teaching methods and techniques, materials and resources, classroom management, measurement, and evaluation. In this sense, according to pre-service teachers, the most important motivation factor in their online teaching life is the course duration. This is followed by uninterrupted communication, course content and teaching techniques, classroom management and assessment activities.

According to pre-service teachers, their views on how online motivation tools should be were determined as using digital teaching tools that enrich the course content and benefit from digital teaching tools outside the course content. According to teacher candidates, digital

teaching applications that most motivate their online teaching experiences are the tools that enrich the course content. This is followed by digital teaching tools used outside of the course content.

Conclusion

According to the research results on determining the motivation factors in the online learning/teaching experiences of the pre-service primary school teachers, the most important motivation factor in their online teaching life is the duration of the course. Decreased teacher-student communication with distance education and classroom management rules that cannot be fully operated can prevent the realization of teaching experiences at the desired level. The short duration of the course is the most practical and mechanical solution to process-related problems. Other motivations are uninterrupted communication, course content and teaching techniques, classroom management and assessment activities. Unfortunately, since the expectation level of a student who takes lessons with distance education is lower than face-to-face education, and personal expectation is related to the level of success, it is necessary for students to be interested in the lesson, to communicate openly, to participate in teaching techniques, to adapt to disciplined classroom management to be motivated. They may need to ensure that the measurement and evaluation fairly take place. Therefore, making the online environment more interesting with enriched classroom activities will increase motivation levels. In this sense, it is recommended to determine the factors affecting the academic motivation of pre-service teachers, identify the motivational problems they encounter in online teaching, review online course times, improve online communication, and provide training on the use of digital teaching tools.